

Mens en (zelf)bestuur

- In college 1 kwam al aan de orde dat de Vorst lange tijd als uitdrukking van de wil van God werd gezien. Wanneer de orde der dingen en de bron van het bestaan niet meer bij een almachtige God liggen wordt ook de relatie met de macht anders.
- De wereld zoals die is en de wereld zoals die zou moeten zijn komen in beeld. Eerst met het idee dat God de mensen ruimte geeft om vrije wil uit te oefenen, in later tijden meer en meer de wereld door en voor mensen.

maleutiek_2019 2

Schanierpunt Franse revolutie (1789)

In de Franse revolutie komen een aantal ontwikkelingen bij elkaar in een historisch specifieke context. In lijn van dit college v.b. ;

- Vorst en kerk verliezen hun status als diegenen die het goede vertegenwoordigen,
- De burgerij eist ruimte en status op voor de goede effecten op de wereld die kennis, handel en nijverheid hebben,
- 'Het volk' wordt tot individuele mensen die niet in een orde (is) vastzitten, maar die een beter leven zouden moeten hebben(ought).

maleutiek_2019 3

Verstand en romantiek

- Republiek werd gekoppeld aan Romeinse rijk en de deugden uit die tijd. (108/109)
- Hoogste rede kreeg een zelfstandig bestaan los van God en vorst.(109)
- Het volk draagt de soevereiniteit. Maar daar begint hetzelfde probleem als we eerder zagen; het volk bestuurt, maar er is geen eenheid. Noch in God noch in de mens.

maleutiek_2019 4

De wil van het volk

- Volonté de tous = volonté générale.
- Het idee van een eenheid van het volk kan alleen waar worden als de staat als een eenheid wordt gezien en dat was nog niet een reëel gevoel voor mensen in Frankrijk. (114)
- Rousseau's oplossing van de *volonté générale* heeft veel effect tot op de dag van vandaag, zeker gekoppeld aan ideeën van opvoeding tot rationele burger van de Verlichting.

maleutiek_2019 5

Wereldheerschappij van de rede (118)

De Franse revolutie lijkt één gebeurtenis in één land met wat offspin in de door Napoleon bezette landen, maar het idee van de universele rede heeft inherent mondiale aspiraties.

Eerst ligt het centrum in Frankrijk nu in Amerika. Idee: Wij brengen de democratie en de rede en wie dat afwijst is een onredelijk of een 'schurkenstaat'(Rawls)

maleutiek_2019 6

Romantisch en rationeel nationalisme

Enerzijds gebaseerd op – deels bewust aangejaagde- nationale **gevoelens**, gekoppeld aan land en taal. (122 e.v.)

Anderzijds gebaseerd op het idee dat de anderen minder **rationeel** zijn en dus (nog) opgevoed moeten worden in het **denken**.

In eerste instantie een emanciperende gedachte, maar later in zijn uitwerking ook grimmige gevolgen.

maieutiek_2019

7

Probleem

Tijd lang kent de Verlichting het idee van individualiteit; ik ben anders dan alle anderen, maar we zijn allemaal ondergeschikt aan de Hogere Rede.

In de romantiek komt daar een nieuw element bij; wij als volk zijn anders dan alle anderen. Maar wij hebben veel met elkaar gemeen.

Gevolg is tot op de dag van vandaag voelbaar; als jij je niet gedraagt als alle anderen van het volk ontstaat de vraag; ben je dan wel één van ons?.

maieutiek_2019

8

19de eeuw probleemloos nationalisme

We durven nauwelijks meer te erkennen dat ideeën over aan het land gekoppelde eigenschappen een tijd lang even populair waren als het hedendaags idee dat DNA bepalend is voor je gedrag. (v.b. Engelsen over de Fransen blz. 130)

Kenmerken van **volkeren** worden gaandeweg **ras kenmerken** en dat maakt dat het hebben van die bepaalde eigenschappen onveranderlijk wordt. (128 e.v.)

maieutiek_2019

9

Wie is een volk?

Nationalisme kent altijd een binnen en een buiten.

Wie binnen is hoort bij een **wij** en **de anderen** zijn daarmee enerzijds interessante anderen, (China Tahiti) (blz. 142) anderzijds vreemdelingen.

Juist wanneer de anderen 'opgevoede rationele mensen' worden in de zin van de Verlichting zijn ze een bedreiging. De waarschuwingen hierover komen laat in beeld en zullen we pas zien in deel 2 bij Arendt en Agamben.

maieutiek_2019

10

Politiek en rationaliteit

Juist in de laat 18 en 19de eeuw is er een mix van ideeën over gelijkheid die gestalte krijgen binnen de nationale staten. De gelijkheid is rechts en standsgelijkheid, maar steeds weer moeten groepen die nog niet gelijk zijn bevechten of ze wel rationeel genoeg zijn om mee te doen op politiek niveau. (inkomensniveau, soort werk, sekse en kleur waren tekenen van onvoldoende ratio)

maieutiek_2019

11

Liberal democratieën

Het Liberalisme heeft, anders dan Rousseau, geen Volonté générale, maar de meerderheid van stemmen. De rationaliteit van deze groep is niet groter dan die van de enkeling die in het verleden bestuurde, schrijft Tocqueville, maar deze groep heeft in ieder geval de optie om terug te komen op gemaakte fouten en tempert zichzelf daarmee. (In over de democratie in Amerika 1835-1840)

maieutiek_2019

12